

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 26 päivänä elokuuta 2014

670/2014

Laki

oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä elokuuta 2014

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 9 §:n 2 momentti ja 5 luvun 2 §,
muutetaan 1 luvun otsikko, 2 §:n 2 momentti, 6—8 §, 8 a §:n 2 momentti, 8 b, 10, 11 ja 11 a § sekä 12 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 6 § ja 12 §:n 1 momentti laissa 455/2011, 7, 8, 10 ja 11 § osaksi laissa 455/2011, 8 a §:n 2 momentti ja 8 b § laissa 647/2003 ja 11 a § laissa 894/2001, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 6 a, 9 a ja 10 a § sekä lakiin uusi 5 b luku seuraavasti:

1 luku

Syyteoikeudesta ja syyteharkinnasta

2 §

Syytteen nostamisen edellytyksistä säädetään 6 §:n 1 momentissa. Lisäksi noudatetaan, mitä asianomistajan syyttämispyyntöstä ja muista erityisistä syytteen nostamisen edellytyksistä muualla laissa säädetään.

6 §

Syyttäjän on nostettava syyte epäillystä rikoksesta, jos hän katsoo, että:

- 1) se on laissa säädetty rangaistavaksi;
- 2) sen syyteoikeus ei ole vanhentunut; ja
- 3) on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi.

Vaikka on olemassa todennäköisiä syitä epäillyn syyllisyyden tueksi ja muut 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät, syyttäjä saa kuitenkin jättää syytteen nostamatta 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla.

6 a §

Syyttäjän on tehtävä päätös syyttämättä jättämisestä, jos:

- 1) syytteen nostamiselle 6 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty;
- 2) hän jättää syytteen nostamatta 6 §:n 2 momentin nojalla;
- 3) asianomistaja ei ole tehnyt syyttämispyyntöä tai muu 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu syytteen nostamiselle säädetty erityinen edellytys ei täyty ja asian laatu vaatii erillisen päätöksen tekemistä.

Päätös syyttämättä jättämisestä on perusteltava. Perusteluista on ilmentävä ne seikat ja todisteet sekä näytön arviointi ja oikeudellinen päättely, joihin päätös perustuu.

7 §

Syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta:

- 1) jos epäillystä rikoksesta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä rikoksesta epäillyn syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä; sekä

2) epäilystä rikoksesta, josta epäilty ei ollut tekohetkellä täyttänyt kahdeksatoista vuotta ja josta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja jonka katsotaan johtuneen pikemmin ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta kuin piittaamattomuudesta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan.

8 §

Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, syyttäjä saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, jättää syytteen nostamatta, jos:

1) oikeudenkäyntiä ja rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu epäillyn toiminta tekonsa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, teosta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat;

2) epäilty rikos ei yhteisen rangaistuksen määräämistä tai aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamista koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään; tai

3) asian käsittelyn jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvässä epäsuhteessa asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavissa olevaan seuraamukseen.

Jos syyteharkinnassa on saman henkilön tekemäksi epäiltyjä rikoksia kaksi tai useampi ja hän on tunnustamalla edistänyt yhden tai useamman epäillyn rikoksen selvittämistä, syyttäjä voi päättää, että syytettä ei nosteta kaikista epäilyistä rikoksista. Syyte on kuitenkin nostettava, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu niin vaatii.

8 a §

Jos rikoksesta epäilty on alle 18-vuotias, syyttäjän on kiireellisesti ratkaistava, nostako hän syytteen. Myös syyte on nostettava ilman viivytystä.

8 b §

Jollei yleinen etu muuta vaadi, syyttäjä saa jättää menettämisvaatimuksen esittämättä, jos:

1) hyöty taikka esineen tai omaisuuden arvo on vähäinen;

2) vaatimuksen perusteiden selvittämisestä tai sen käsittelemisestä tuomioistuimessa aiheutuisi asian laatuun nähden ilmeisen kohtuuttomia kustannuksia; tai

3) epäilystä rikoksesta jätetään syyte nostamatta 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla.

9 a §

Jos syyttäjä on 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla päättänyt jättää syytteen nostamatta, syyttäjän on syyttämättä jätetyn vaatimuksesta saatettava ratkaisunsa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vaatimus on toimitettava syyttäjälle kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu tiedoksianto tapahtui.

Kun syyttäjän ratkaisu jättää syyte ajamatta on saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi, syyttämättä jätetylle on viivytyksettä annettava tieto käsittelyn ajasta ja paikasta sekä siitä, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin soveltuvien osin rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevia säännöksiä.

10 §

Syyttäjä voi ryhtyä omasta tai asianosaisen aloitteesta toimenpiteisiin tuomioesityksen tekemiseksi ja sen käsittelemiseksi 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä, jos:

1) epäilystä rikoksesta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin kuusi vuotta vankeutta, ei kuitenkaan rikoslain (39/1889) 20 luvun 1, 4, 5, 6, 8 a ja 8 b §:ssä tai 21 luvun 4, 5, 6 a ja 7—15 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta; ja

2) hän katsoo asian käsittelyn 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä perustelluksi ottaen huomioon asian laadun ja esitettävät vaatimukset, yhtäältä mainituissa oikeudenkäynnissä ja toisaalta syyteasiasta säädettyssä järjestyksessä käsittelystä ilmeisesti aiheutuvat kustannukset ja siihen kuluva aika sekä mahdolliset epäiltyyn rikokseen tai siihen välittömästi liittyvään rikokseen kuuluvat osallisuuskysymykset.

Tuomioesitys voidaan tehdä, kun:

1) asianomaisesta rikoksesta epäilty tai rikosasian vastaaja tunnustaa epäillyn rikoksen

ja suostuu asian käsittelyyn 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä;

2) syyttäjä ja rikoksesta epäilty tai rikosasian vastaaja ovat yhtä mieltä syyksiluettavasta rikoksesta;

3) asianomistaja on ilmoittanut esitutkinnaissa, ettei hänellä ole vaatimuksia asiassa, tai suostuu asian käsittelyyn 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä.

Syyttäjä sitoutuu tuomioesityksessä vaatimaan rangaistusta rikoslain 6 luvun 8 a §:ssä tarkoitetun lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti. Syyttäjä voi myös sitoutua jättämään syytteen nostamatta yhdestä tai useammasta epäillyistä rikoksista tämän luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti.

Tuomioesitys on laadittava kirjallisena ja osapuolten on se allekirjoitettava ja päivätävä. Esityksessä on ilmoitettava 2 momentissa tarkoitetut tiedot sekä syyttäjän sitoumus vaatia rangaistusta lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti. Syyttäjä voi tuomioesityksessä ilmoittaa kantansa tuomittavan rangaistuksen lajista ja määrästä. Tuomioesityksen sisällöstä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä 5 luvun 3 §:ssä säädetään haastehakemuksesta.

10 a §

Kun syyttäjä katsoo, että epäillystä rikoksesta voidaan tehdä tuomioesitys, hänen on neuvoteltava rikoksesta epäillyn tai rikosasian vastaajan kanssa tuomioesityksen tekemisestä. Syyttäjän on tarvittaessa selvítettävä, suostuuko asianomistaja asian käsittelyyn 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä.

Epäillylle tai vastaajalle on määrättävä neuvottelua varten avustaja, jollei hän nimenomaisesti halua itse huolehtia puolustuksestaan. Avustaja on tällöinkin määrättävä, jos epäilty tai vastaaja ei kykene puolustamaan itseään tai jos hän on alle 18-vuotias. Avustajan kelpoisuusvaatimuksista on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään. Sen estämättä, mitä tämän lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, epäillylle tai vastaajalle on määrättävä puolustaja hänen tai syyttäjän pyynnöstä. Tällöin on voimassa muutoin, mitä 2 luvussa säädetään.

Neuvottelussa on syyttäjän lisäksi oltava läsnä epäilty tai vastaaja sekä hänen avusta-

jansa, jollei 2 momentista muuta johdu. Jos se on eduksi asian käsittelylle, syyttäjä voi kutsua neuvotteluun myös asianomistajan, jolla on oikeus käyttää avustajaa, ja tarvittaessa muunkin henkilön. Syyttäjän on tehtävä olosuhteiden vaatimassa laajuudessa selkoa epäillyn tai vastaajan ja tarvittaessa asianomistajan oikeuksista sekä tuomioesityksen merkityksestä.

Kun tuomioesitys on tehty, syyttäjän on toimitettava tuomioesitys ja asiaa koskeva esitutkinta-aineisto sekä muu tarpeelliseksi katsottava aineisto tuomioistuimelle ilman aiheutonta viivytystä. Asia tulee vireille, kun tuomioesitys saapuu tuomioistuimen kansliaan.

Jos syyttäjä on jo nostanut syytteen tuomioesityksessä tarkoitetusta rikoksesta, hänen on toimitettava tuomioesitys tuomioistuimelle ennen syyteasiaa koskevan pääkäsittelyn aloittamista. Syyttäjän on myös ilmoitettava tuomioesityksestä syytettä käsittelevälle tuomioistuimelle, jonka on keskeytettävä syytteen käsittely. Syyttäjän on tuomioesityksen johdosta annetun lainvoimaisen tuomion jälkeen tai tarvittaessa muuten ilmoitettava syytettä käsittelevälle tuomioistuimelle, onko syytteen käsitteleminen lopettava vai jatkaako hän syytteen ajamista.

Jos tuomioesitystä ei tehdä, epäillyn tai vastaajan lausumia, jotka on annettu tässä pykälässä tarkoitetun neuvottelun yhteydessä, ei saa käyttää todisteena rikosasiassa.

11 §

Jos syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta, hän saa peruuttaa päätöksensä vain, jos asiassa ilmenneen uuden selvityksen mukaan päätös on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin.

Jos syyttäjä on tehnyt syyttämättäjäättämispäätöksen 8 §:n 2 momentin nojalla tai päättänyt tehdä 10 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen, hän saa peruuttaa päätöksensä vain, jos mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tunnustus tai suostumus peruutetaan taikka jos asiassa ilmenneen uuden selvityksen mukaan päätös on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin.

Ylemmällä syyttäjällä on oikeus ottaa asia uudelleen ratkaistavaksi siten kuin siitä erikseen säädetään.

11 a §

Päätös jättää menettämiskaava esittämättä on perusteltava noudattaen, mitä 6 a §:n 2 momentissa säädetään. Päätös on annettava tiedoksi sille, jota asia koskee, siten kuin 9 §:ssä säädetään. Lisäksi on noudatettava, mitä 11 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

12 §

Jos syytteen nostamisen jälkeen ilmenee seikka, jonka perusteella syyttäjällä olisi ollut oikeus jättää syyte 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla nostamatta, hän voi peruuttaa syytteesä. Syytteen peruuttamisesta on ilmoitettava siten kuin 9 §:ssä säädetään.

5 b luku

Tunnustamisoikeudenkäynti

1 §

Tässä luvussa säädettyssä menettelyssä käsitellään 1 luvun 10 §:ssä ja esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 10 a §:ssä tarkoitettu tuomioesitys tämän lain 6 luvussa tarkoitettua pääkäsittelyä toimittamatta tai tällaisen pääkäsittelyn yhteydessä (*tunnustamisoikeudenkäynti*).

Tunnustamisoikeudenkäynnissä käsitellään tuomioesityksen lisäksi muut siinä tarkoitetun rikokseen perustuvat vaatimukset.

2 §

Tunnustamisoikeudenkäynti on pidettävä 30 päivän kuluessa asian vireilletulosta. Jos tunnustamisoikeudenkäynti peruutetaan, uusi on pidettävä 30 päivän kuluessa päivästä, jona se oli tarkoitus toimittaa. Jos tuomioesityksen puutteellisuus tai epäselvyys taikka muu tärkeä syy vaatii, määräaika voidaan määrätä pidemmäksi.

Syyttäjän ja vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä tunnustamisoikeudenkäynnissä. Vastaajalla on oltava avustaja, jollei hän 1 luvun 10 a §:n 2 momentissa säädettyillä edellytyksillä huolehdi itse puolustuksestaan.

Asianomistajalle on varattava tilaisuus olla läsnä, jos tunnustamisoikeudenkäynnissä kä-

sitellään hänen yksityisoikeudellista vaatimustaan, jota syyttäjä ei aja. Asianomistajan poissaolo ei kuitenkaan estä asian ratkaisemista.

Tuomioistuimien huolehtii asianosaisten kutsumisesta tunnustamisoikeudenkäyntiin.

3 §

Tunnustamisoikeudenkäynnissä on, jollei tuomioistuimien toisin päättä, seuraavassa järjestyksessä:

1) syyttäjän tehtävä selkoa tuomioesityksen sisällöstä ja muista siihen liittyvistä seikoista sekä esiteltävä tarpeellisessa määrin asiaa koskeva esitutkinta-aineisto;

2) tuomioistuimen tiedusteltava vastajalta, tunnustaako hän edelleen rikoksen ja suostuu asian käsittelyyn tässä luvussa säädettyssä menettelyssä sekä ymmärtääkö hän muiltakin osin tuomioesityksen sisällön ja merkityksen, sekä pyrittävä varmistautumaan, että esitys vastaa hänen tarkoitustaan;

3) varattava vastajalle tilaisuus muutoin lausua tuomioesityksestä ja esitutkinta-aineistosta;

4) varattava asianomistajalle tilaisuus lausua tuomioesityksestä;

5) käsiteltävä muut vaatimukset;

6) annettava asianosaisten tilaisuus esittää loppulausuntonsa.

Tuomioistuimen tulee valvoa, että asia tulee asianmukaisesti käsitellyksi eikä asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta. Tuomioistuimen tulee kysymyksin poistaa asianosaisten lausuntojen epäselvyyksiä ja puutteellisuuksia.

4 §

Tuomioistuimen on annettava tuomioesityksen mukainen tuomio, jos:

1) vastaaja on antanut 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tunnustuksen ja suostumuksen;

2) tunnustuksen vapaaehtoisuudesta ja oikeellisuudesta ei jää varteenotettavaa epäilyä ottaen huomioon myös asiaa koskeva esitutkinta-aineisto;

3) tuomioistuimien lukee syyksi rikoksen tuomioesityksen mukaisesti;

4) esityksen hyväksymiselle ei ole muutoin estettä.

Tuomiossa on lisäksi ratkaistava muut ri-

kokseen perustuvat ja asian käsittelyyn liittyvät vaatimukset. Tuomioistuimien voi myös vahvistaa sovinnon noudattaen, mitä oikeudenkäymiskaaren 20 luvussa säädetään.

5 §

Jollei tuomioistuin anna 4 §:ssä tarkoitettua tuomiota, asia jätetään sillensä. Tuomioistuimen on kuitenkin vaatimuksesta ratkaisutava avustajan palkkiota ja muut asian käsittelystä aiheutuneita kuluja koskevat kysymykset.

Jos asia jätetään sillensä, vastaajan lausumia, jotka on annettu 1 luvun 10 a §:ssä

tarkoitettua neuvottelun tai tässä luvussa säädetyn käsittelyn yhteydessä, ei saa käyttää todisteena rikosasiassa.

6 §

Tunnustamisoikeudenkäynnissä noudetaan muutoin, mitä rikosasiain käsittelystä säädetään.

Tämän lain 7 luvussa tarkoitettua asiaa ei voida käsitellä tunnustamisoikeudenkäynnissä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2015.

Helsingissä 22 päivänä elokuuta 2014

Tasavallan Presidentti
SAULI NIINISTÖ

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*